

ENCICLOPEDII ȘI ENCICLOPEDISME

George Lateș¹

O apariție recentă a istoricului gălățean, Gheorghe Felea, sub egida Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, care girează și o editură, ne pune în fața unui eveniment ce merită atenție și chiar comentarii de evaluare a unui efort de decenii al autorului voluminosului inventar de informații și comentarii erudite. De ani buni Domnia Sa adună cu osârdie tot ceea ce e legat de Galați și Dunăre, experiențele și experimentele prin care a trecut permițându-i să se așeze cu inerentul curaj la pupitrul savantului al cărui cuvânt rostit și scris nu poate fi ignorat. După cele două volume erudite ale istoricului Paul Păltânca (Istoria Galaților de la origini până la 1918), ultimele două volume ale istoricului prestigios și prodigios Gheorghe Felea (Ithaca danubiană și Enciclopediile Dunării și ale Galaților) vin să completeze și să nuanțeze chiar efortul predecesorului, cu atât mai mult cu cât ceilalți istorici ai urbei se feresc de astfel de construcții solicitante intelectual, deși sunt conștienți că umanitatea urbei are nevoie de astfel de edificări. Stimulent ar trebui să le fie istoricilor urbei concurența Brăilei, mult mai aplicată și eficientă ca prezență editorială și chiar culturală în zona ei de proximitate. Din păcate, lucrurile stau diferit, doar istoria bisericească mai are zvâcniri periodice și marchează prin efort erudit edificiul cultural al orașului de la Dunăre. Toată această precaritate informativă și culturală e cea care rănește orgoliul condeierilor gălățenii, stimulați oarecum de avântul scriitoricesc al brăilenilor, mult mai prezenți în spațiul public local și național. Om al bibliotecii și al arhivelor, Gheorghe Felea e stăpânul absolut al unei biblioteci atotcuprinzătoare și al unei pasionalități istorice, neostoită de vicisitudinile istoriei. De decenii bune adună informații din toate sursele posibile, cu gândul nobil de a le da o utilitate pentru contemporani și urmași. Istoricul dictaturilor românești s-a metamorfozat într-unul al urbei natale și, prin extensie, a Dunării care-i curge pe sub fereastră și cu care schimbă saluturi în fiecare dimineață. În consecință, tot ce a adunat într-o viață ia acum forma unor cărți monumentale ca format și impresionante prin erudiție și dreaptă cumpănire vizavi de ceea ce înseamnă aportul aluvionar al timpului, așezat peste mai vechile surse.

Omul Gheorghe Felea își petrece zilele înconjurat de enciclopedii, noaptea visează tot enciclopedii, iar diminețile debutează printr-o închinare la Dunărea măreață ce-i curge pe sub fereastră. E un sentiment tonic să știi că undeva, în preajmă un al cărții vrea să edifice alte cărți similare cu cele din culturile majore ale Occidentului. Mirarea noastră vine din faptul că

¹ Conf.univ.dr., Universitatea Danubius din Galați

intelectualii locului, autohtoni de mai multe generații, nu s-au încumetat (Istoria Galaților a lui Paul Păltânca e doar excepția ce confirmă regula) să edifice lucrări demne să stea în orice bibliotecă publică sau privată. Până una alta, Gheorghe Felea recidivează în tentativa de a mobiliza resurse intelectuale proprii și ale altor intelectuali, pentru ca Galații și Dunărea să-și aibă detaliate istoriile proprii, nu ca poveste în sine ci ca informație esențială, accesibilă oricând o caută și o găsește imediat într-o formă validată de tipar și de portaluri electronice. Urmând modelul Istoriei... călinesciene, pe care editorul a gândit-o în formatul Biblicii de altar, și autorul de față și-a tipărit ultimele două cărți în același format. Ba, cea din urmă are patru secțiuni, probabil gândite după modelul celor patru Evanghelii nou testamentare. Dacă-i așa îl putem bănuși de semeție, păcat incrimat de Tablele Legii, iar dacă nu-i așa, deși noi credem că așa este, întâmplarea nu e chiar întâmplătoare. Ceva dintr-un subconștient al rafinamentului gândirii intelectuale, adică acea formă mentis abisali l-a împins spre o astfel de soluție de organizare a materialului informativ. Sunt și diferențe majore între evangheliile și textul apocrif al autorului, în primul rând cele de ordin cantitativ, dar oricând sunt posibile comparațiile care pledează pentru o intenționalitate fățișă sau ascunsă.

Cartea sa constituit din materiale preexistente, publicate în diferite reviste cu profil didactic sau științific, în volume colective, ceea ce însă nu le lipsește de valoare erudită, căci adună informații din arhive și alte surse livrești, încât, în cea mai vastă secțiune regăsim o veritabilă istorie a învățământului gălățean și a celui național, oricând posibil de mobilizat pentru o istorie în sine sau pentru articole de enciclopedie. În schimb capitolele I, III și IV suportă încă remanieri prin adăugiri și alte corecții, care, probabil, s-ar fi și produs, dacă autorul n-ar fi fost presat de termenul limită foarte strâns impus de Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” din Galați. Febrilitatea cu care s-a lucrat pentru finalizarea textului a fost una care i-a cerut autorului un efort intelectual de anvergură și de aceea ar fi fost nevoie de un efort redacțional pe măsură, ceea ce, din păcate, nu s-a întâmplat. Aproape că nu există pagină fără greșeli de tehnoredactare, fără repetări supărătoare, fără reguli ortografice caduce acum, dar valabilă când s-a produs prima publicare. Am identificat nenumărate pagini care conțin chiar și zece greșeli flagrante, i-am semnalat autorului acest neajuns editorial pe care l-a recunoscut și l-a și asumat, cu observația Domniei Sale că e mai importantă publicarea decât corectitudinea lingvistică, cartea putând fi citită și utilizată ca atare cu toate aceste imperfecțiuni formale. O altă observație, pe care ne-o permitem la adresa editorului e aceea a difuzării cărții între participanții la un eveniment cultural, dar fără ca aceasta să fie accesibilă la nivel național prin rețeaua de librării, gen Humanitas, Cărturești etc., sau la nivel local prin cele câteva supraviețuitoare din vechiul sistem de difuzare a cărții. În felul acesta, publicul gălățean, cel cu apetență intelectuală, a fost și este lipsit de posibilitatea deținerii unui instrument intelectual de calitate. Titlul cărții, Enciclopediile Dunării și ale Galaților, nuanțat prin subtitlul, un imperativ și un reper, e provocator pentru oricine își dorește să cunoască acel geniu loci al viețuirii sale într-un spațiu privilegiat de soartă.

Compactul și eruditul capitol secund, dedicat învățământului gălățean, completat cu pledoarii patetice pentru necesarele enciclopedii ale urbei și ale Dunării, este o sursă erudită ce nu va putea fi ignorată pe viitor, orice demers enciclopedistic având nevoie de informația adunată în

ani cu un efort intelectual remarcabil și cu o răbdare de benedictin. Celelalte trei secțiuni sunt meditații personale ale autorului pe teme ce au legături mai mult sau mai puțin evidente cu titlul cărții în sine. În forme împrumutate din poetica eseului sau din cea a criticii de atitudine, autorul abordează inițial conceptul de acasă, cu implicațiile lui hermeneutice. Dincolo de cuvântul în sine, o întreagă lume, în parte uitată sau ignorată, este mobilizată pentru a demonstra nevoia de a nu ignora detaliile vieții și viețuirii care ne înconjoară și de cele mai multe ori le și ignorăm. Mobilitatea lumii moderne, posibilitatea nelimitată de a cunoaște alte locuri apropiate sau depărtate, ne face să uităm miezul dulce al locuirii într-un spațiu la care revenim de fiecare dată cu tulburătoare senzații de ordin vizual, auditiv și olfactiv. Față de lumea veche, când femeia nu ieșea din universul satului și credea că dincolo de orizont se termină lumea, iar bărbatul își permite ieșiri vremelnice pentru a frecventa iarmaroacele din apropiere sau pentru a-și îndeplini îndatoririle ostășești sau războinice, statusul insului de azi s-a schimbat complet, pierderile de ordin emoțional fiind evidente. Câți gălățeni mai cunosc istoria orașului, a străzilor, a caselor, parcurilor, a copacilor chiar, toate supuse unei agresiuni uluitoare ce le condamnă la o nedreaptă uitare. Omul tradițional, locuitor într-un sat cu orizonturi cosmice, era mai atent la locurile pe unde îl purtau pașii sau valurile vieții. Noi, cei moderni în gândire și viață un spectacol fascinant.

Ultimele două secțiuni/capitole se constituie în pledoarie pentru elaborarea grabnică a unor lucrări de referință, gen enciclopedie, dicționar sau bibliografie, pe care actuala generație de viețuitori erudiți ai urbei gălățene și ai analului Dunării are datoria să le finalizeze. Pe măsură ce timpul curge ireversibil, se împuținează și interesul cărțurăresc și curiozitatea locuitorilor cărora nu le este rușine să țină o carte în mână și să conviețuiască într-un spațiu ornat cu rafturi de bibliotecă. Librăriile aproape au dispărut, bibliotecile nu mai sunt luate cu asalt, iar școala face prea puțin pentru cultura cărții; modernitatea informatică e doar o alternativă viabilă la concurența cu tradiția cărții. De aceea suntem încântați când astfel de volume răzbat peste interesul scăzut al gălățeanului pentru cărțile de referință. Trecutul e mai mult decât o poveste, e chiar temelia de la care trebuie pornit în regândirea profilului orașului care ne adăpostește, cu generozitate, iar noi îi ignorăm reperele fondatoare. De la Istoria Galaților... a lui Paul Păltânea, aceste ultime două volume ale istoricului revenit la vatră Gheorghe Felea se constituie într-o sărbătoare a spiritului de care cititorii n-ar trebui să se lipsească.

